

A *Zenei bálzatok* összességében jó kötet, a tanulmányok hivatkozás-jegyzéke pedig értékes forrás lehet a témával a későbbiekben is foglalkozók számára.

SZÜTS ZOLTÁN

(Szerkesztette Tófalvy Tamás,
Kacsuk Zoltán és Vályi Gábor,
L'Harmattan Kiadó, Budapest, 2011,
398 oldal, 4000 Ft)

FELVIDÉKI MIKLÓS: *Némajáték*

Felvidéki Miklós *Némajáték* című képregénye elsöre könnyed, poszt-modern csuklógyakorlatnak, finom műfaji határsértésnek hat. Olvasható viszont az előbbiekre adott szellemes fricskaként is. Izgalmaságát éppen e sajátos kettősségnek köszönheti.

A Moholy-Nagy Művészeti Egyetem animáció szakos hallgatójának első önálló kötetéhez annak a képregényről tett megállapításai, illetve önnön képregénysége felől érdemes közelítenünk. Színtere ugyanis a honi comics-rajongó szubkultúra, története pedig a képregényrajzolás körül bonyolódik. Ez az ötlet az önreflexió és önirónia jelentékeny fegyvertárát játssza a szerző kezére, és Felvidéki nem tévovázik használni is az arzenált.

A könyv egy, a csináld-magad jegyében összeálló csapat – egy rajzoló és három forgatókönyvíró-elbeszélő – képregénykészítő tevékenységét követi az ötlettől a teammé alakuláson és a vitákon át egészen a sikeres megvalósításig. Szemünk láttára születik és formálódik hősük, a Pantomimes nevű figura. A készülő – nem is túlzottan érdekes és végig kidolgozatlanul hagyott – szüzsé viszont csak ürügyként szolgál a szerzőnek arra, hogy egyrészt a képregényes elbeszélés határait tapogassa ki, másrészt pedig az alkotó individuum és az általa teremtett hős közti viszonyt állítsa narrációjának középpontjába.

„Egy pantomimes, akinek meg-elevenedik a játéka.” A rajzoló általa kitalált alak kezdetben nem több, mint egy fehérre mázolt arcú, kesztyűt, csíkos pólót és kantáros nadrágot viselő – (munka)ruhája a szuperhős-szerelés paródiájaként is értelmezhető –, mozdulatlan, motivációk híján való póre skicc. Felöltöztetése, kiszínezése, megmozdítása a történet szerint a műfaji klisékre hagyatkozó vagy azokat éppenséggel felborítani szándékozó mesélők fantáziáján múlik. Ugyancsak ők határoznak tulajdonságairól, ők formálják jellemét, ők gondolják ki önnön történetében játszott szerepét. Felvidéki szellemesen, a képkockák háttérszíneivel különbözteti meg egymástól az eltérő elbeszélők által kitalált részeket. A különböző szí-

nek és szálak egyszersmind történetmesélői attitűdöket is jelentenek. Felmerül így akció és dialógusok arányának kérdése, az egyediség kívánalma, valamint a marketing és a termék helyes pozicionálásának konfliktusa is. A folyton változó elbeszélői szándék előbb halálra ítéli, majd győzelemre kárhoztatja „hősét”.

Az idézőjel azért indokolt, mert a Pantomimest nem mondhatjuk *par excellence* képregényhősnek. Nem kapcsolható hozzá a klasszikus comics-protagonisták erényei: nem óvja a várost a bűnözőktől, nem menti meg a Földet és nem szerelmes a végzet – tussal rajzolt – asszonyába. A szerző csupán felhasználja, hogy általa a rajzolt, a Pantomimes tulajdonképpen mozgatóját állíthassa műve központjába. A Pantomimes ugyanis könnyen megfeleltethető az ötleteit „életre keltő” képregényrajzolóknak. Ha így áll a helyzet, akkor az is világossá válik, hogy a valódi konfliktus a rajzoló mint alkotó protagonist és a művészként tehetségtelen, ezért a kritikáírás sötét, destruktív oldalára álló Oszvald nevű antagonist között áll fenn. Érdekes húzása a képregénynek, hogy kettejüknek hasonló a külse-

jük. A *Némajáték* világában a hős a művészet, az alkotás, az antihős pedig a romboló kritika oldalán áll.

(Egy alkalommal ki is mondatik, hogy Oszvald a kritikával „öl”).

Nem hagyományos a történet befejezése sem. A képregényes stáb megoldotta ugyan feladatát, „hősük” elbánt nemezésével, de nem ezzel ér véget az album. A rajzoló ugyanis az utolsó képkockán

„feléleszti” a legyőzöttnek hitt ellenlábast. Több ez a comicsokban gyakran alkalmazott – folytatást ígérő – lezáratlan lezárásnál. A gesztus az alkotás mellett való elköteleződést jelenti, ami elhozza a képregényrajzoló végső győzelmét és a rombolás, káosz feletti hatalmát.

Felvidéki első kötetét, bár dialógusai itt-ott dadognak még, „némajátéka”, vagyis bravúros vizuális megoldásai, képi humora és narrációs technikája az év legfontosabb hazai képregényévé teszi. A fiatal szerző az animáció felé is kacsingat, de bízunk benne, hogy a képregénynek sem fordít hátat!

VASS NORBERT

(Nyitott Könyvműhely, Budapest,
2011, 112 oldal, 2490 Ft)